

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ
ОСВІТИ**

**Формування еколого-валеологічної
компетентності дошкільників засобами
природи**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти “бакалавр”

Виконала: студентка 2 курсу 231 групи
Спеціальності 012 Дошкільна освіта
Освітньо-професійної (наукової)
програми Дошкільна освіта
Токар Світлана Володимирівна

Керівник к. біол. н., доцентка Семашкіна Г.М.

Рецензент д. пед.н. професорка Сидорович М.М.

Херсон – 2021

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО - МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ	7
РОЗДІЛ 1 Теоретичні аспекти проблеми здорового способу життя	
1.1. Історія розвитку знань про валеологію, екологію, здоров'я.....	7
1.2 Сутність поняття “здоровий спосіб життя” та ознаки його прояву	
1.3. Анатомо - фізіологічні особливості дітей дошкільного віку	
РОЗДІЛ 2. РОБОТА ВИХОВАТЕЛЯ З ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	31
2.1. Форми і методи, що застосовуються при вихованні в дошкільників здорового способу життя у педагогічних дослідженнях	
2.2 Експериментальне дослідження ефективності педагогічних умов для формування у дошкільників навичок здорового способу життя.....с.	85
Результати експериментального дослідження та їх аналіз	
ВИСНОВКИ.....	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	49
Додатки	
Додаток А.Вимоги до рівня знань табл.1.1	
Додаток Б. Кодекс доброчесності	

ВСТУП

Актуальність дослідження. У будь-якому суспільстві, побудованому на гуманістичних і демократичних засадах, здоров'я людини є вищою цінністю, найважливішим надбанням держави. Насамперед це стосується здоров'я дитини.

На початку ХХІ століття проблема здоров'я людини постає як одна з найбільш гострих у планетарному масштабі. Одним із пріоритетних напрямків виховання дітей та молоді Національною доктриною розвитку освіти визначено формування позитивної мотивації до здорового способу життя, культуру здоров'я. Основні підходи до збереження й зміцнення здоров'я дітей і молоді визначено в Законі України “Про охорону дитинства”, Державних національних програмах “Діти України” та “Освіта” (Україна ХХІ століття).

Цю проблему не можна назвати новою, оскільки в різні часи існування людства вона вирішувалася відповідно до рівня розвитку медицини в суспільстві. Ще з часів Гіппократа говорили про декілька градацій здоров'я. Пізніше було сформульоване поняття про “третій стан” — перехідний між здоров'ям та захворюванням.

Проблема формування основ здорового способу життя досліджувалася в різних аспектах В. Глуховим (1989), Н. Візітсем, В. Моченовим (1990), В. Бальсевичем (1991), П. Виноградовим (1996), Г. Мизаном (1996, 1997), А.Матвєєвим (1996), Г. Морозовим (1999). Їх досвід представляє велике значення для підростаючого покоління: вивчені ціннісні аспекти культури здорового способу життя; показана роль розвитку пізнавального інтересу в підвищенні культури здорового способу життя; визначені пріоритетні позиції волі і мотивації у формуванні здорового способу життя.

На філософському рівні феномен здоров'я людини розглядається у працях М.М.Амосова, В.І.Войтенко, Ю.П.Лісіцина, Л.П.Сущенко; у педагогічних роботах В.П.Петленко, Г.І.Царегородцева, Д.А.Ізуткіна, Л.Г.Матроса та ін. авторів.

Проблему виховання в дітей навичок здорового способу життя порушували й розвивали вчені: Х.Д.Алчевська, А.С.Макаренко, І.І.Огієнко, М.І.Пирогов, С.Ф.Русова, В.О.Сухомлинський, хоча в їхніх працях немає валеологічних термінів і

понять у сучасному трактуванні

Слід зазначити, що вперше термін “валеологія” був запропонований І.І.Брехманом у 1976 р. Він є і засновником науки про здоров'я людини в сучасному її розумінні.

В узагальненому вигляді І.І.Брехман назвав це “валеологією” (від лат. valeo — бути здоровим) Він стверджував, що наука про здоров'я повинна бути інтегративною та формуватися на основі екології, біології, психології.

До середини ХХ ст. у педагогічних дослідженнях (Вільчковський Е.С., Денисенко Н.Ф., Дубогай О.Д.) проблема здоров'я дітей пов'язується з фізичним вихованням. Однак і в цій галузі виокремився новий підхід до розуміння джерел та чинників проблеми здоров'я людини, що знайшов своє відображення в теорії і практиці валеологічного виховання.

На сучасному етапі головна увага акцентується на тому, що здоров'я треба не стільки повертати, скільки змалку виховувати у кожної людини.

Сьогодні валеологія – це наука про здоров'я. Вона входить у сферу практичної та пропонує шляхи адаптації людини до змін навколишнього середовища. Розрізняють педагогічну і медичну валеологію. Педагогічна валеологія – це самостійний напрям валеології, що вивчає процес збереження і зміцнення здоров'я дитини педагогічними засобами.

У багатьох дослідженнях підкреслюється, що виховання в дітей навичок культури здорового способу життя доцільно починати вже з раннього дитинства.

У період дошкільного дитинства закладається фундамент здоров'я, тому дошкільний вік є вирішальним у формуванні фундаменту фізичного і психічного здоров'я. Адже саме до семи років іде інтенсивний розвиток органів і становлення функціональних систем організму, закладаються основні риси особистості, формується характер. Пріоритетним напрямом у дошкільному вихованні, сьогодні є підвищення рівня здоров'я дітей, формування у них навичок здорового способу життя (ЗСЖ).

На сучасному етапі валеологія є обов'язковою складовою роботи у закладі дошкільної освіти, зміст якої визначено Базовим компонентом дошкільної освіти, Законом України “Про дошкільну освіту”, програмами дошкільного виховання що визначають мету - створити сприятливі умови для становлення у дошкільника компетентності в цій сфері життєдіяльності, сформуванню зачатків валеологічної культури, наукового світобачення та екологодоцільної поведінки.

Вагомість проблеми “здоров'я людини” викликала необхідність ґрунтовних досліджень цього феномена, пошуку шляхів виховання в особистості до здорового способу життя.

Враховуючи гостроту соціальної потреби у збереженні здоров'я кожної людини, доцільність її вирішення засобами освіти і недостатність спеціальних методичних розробок щодо задоволення цієї потреби, була визначена тема дослідження: “Формування еколого-валеологічної компетентності дошкільників засобами природи”.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні педагогічних умов та розробці змісту, форм роботи з організації навчального процесу, що забезпечують ефективну роботу з виховання у дошкільників навичок здорового способу життя.

Об'єктом дослідження є: навчально-виховний процес у закладі дошкільної освіти

Предметом дослідження є: формування еколого-валеологічної компетентності дошкільників засобами природи.

Відповідно до мети визначено основні **завдання дослідження**:

- Проаналізувати психолого – педагогічну літературу з проблеми дослідження

- Вивчити сучасні підходи щодо розуміння феноменів “здоров'я” та “здоровий спосіб життя” «валеологія», «здоровозберезувальні технології».

- Обґрунтувати сутність, зміст, показники та рівні еколого-валеологічної компетентності педагога та дошкільників до виховання навичок здорового способу життя.

- Виявити педагогічні умови та фактори, що впливають на виховання у

дошкільників навичок здорового способу життя, та з'ясувати вплив чинників природи на показники здоров'я дошкільників

- Схарактеризувати особливості форм роботи та педагогічні умови у формуванні способу життя дошкільників
- Запропонувати методику еколого-валеологічної компетентності дошкільників щодо формування у них навичок здорового способу життя та перевірити її ефективність.

Практичне значення роботи: отримані результати можуть бути використані студентами - практикантами під час проходження педпрактик.

Для вирішення поставлених завдань дослідження використано комплекс взаємопов'язаних **методів дослідження.**

Аналіз наукової та методичної літератури з проблеми дослідження, нормативної документації у закладі дошкільної освіти, що регламентують процес формування здорового способу життя у дошкільників. Емпіричні методи – аналіз педагогічного досвіду, анкетування, тестування, бесіди з вихователями, педагогічний експеримент, статистичні методи обробки матеріалів.

Апробація роботи. Матеріали дослідження доповідались на засіданні кафедри теорії та методики дошкільної та початкової освіти...

База дослідження: експериментальна робота здійснювалась на базі Херсонського ЗДО № 8 комбінованого типу Херсонської міської ради

Структура дослідження. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО - МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ЗДОРОВ'Я ТА ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

1.1. Історія розвитку знань про здоров'я

Історія розвитку знань про здоров'я починається з часів Аристотеля, Гіппократ та ін.), які стверджували, що «здоров'я людини щастя» але надо вести здоровий спосіб життя.

Тема формування здорового способу життя порушується і в працях видатних учених А. Дістервега, Я. А.Коменського, Й.Г. Песталоцці.

У дослідженнях Б.І Ашмаріна, особлива увага приділяється питанням «збереження і зміцнення фізичного, духовного здоров'я людини та вимальовується фізичний, психічний та соціальний компоненти в понятті «здорового способу життя» людини» [8, с. 48 - 49].

У другій половині ХІХ ст. актуалізуються, погляди вчених на виховання дітей навичок здорового способу життя.

Засновником педагогічної теорії виховання здорового способу життя, вважає А.С.Белкін, можна вважати К.Д.Ушинського. До проблеми виховання здорового способу життя дітей він підходив як до «освітньо - гігієнічного засобу». Намагаючись практично вирішувати проблему кваліфікованих педагогів, спроможних здійснювати означений процес [14, с. 59 - 60].

Проблему виховання в дітей навичок здорового способу життя порушували й розвивали вчені: Х.Д.Алчевська, А.С.Макаренко, І.І.Огієнко, М.І.Пирогов, С.Ф.Русова, В.О.Сухомлинський, хоча в їхніх працях немає валеологічних термінів і понять у сучасному трактуванні.

Увага до феномену «здорового способу життя», приділялася на початку ХХ ст. У цей період посилюється інтерес до різних способів зміцнення здоров'я.

Засновником науки про здоров'я людини в сучасному її розумінні справедливо вважають І.І.Брехмана. Саме він сформулював методологічні основи збереження та зміцнення здоров'я практично здорових осіб, дійшов висновку про необхідність

зміни стратегії охорони здоров'я шляхом вивчення кількості здоров'я людини. І.І.Брехман назвав це "валеологією" (від лат. valeo — бути здоровим) Він стверджував, що «наука про здоров'я повинна бути інтегративною, формуватися на основі екології, біології, психології. Тому що ця наука спрямована на збереження та зміцнення здоров'я людини в духовному, психічному, фізичному і соціальному плані» [45].

Об'єктом науки валеології є здорова людина. Завданням, валеології є не тільки констатація «третього стану» організму, але й розробка методів і способів покращання здоров'я.

Вчений І.П.Павлов стверджував: «Здоров'я – це безцінний дар природи, воно дається, на жаль, не навіки, його треба берегти. Але здоров'я людини багато в чому залежить від неї самої, від її способу життя, умов праці, харчування, її звичок...» [59].

М. М. Амосов (1987), наголошував на важливості здоров'я людини для розвитку суспільства, говорить, що народ здоровий, якщо здорово суспільство [3].

Для гармонійного розвитку зростаючої особистості, зазначають психологи і педагоги: Л.С. Виготський, Д.Б. Ельконін, М. Монтесорі, Л.А. Венгер О.В.Запорожець, В.К.Котирло, Г.С. Костюк, Г.О.Люблінська, С.Ф. Русова, С.Л. Рубінштейн, В.О. Сухомлинський, К.Д. Ушинський, «маленьку дитинку необхідно вправляти у двох основних галузях знань у пізнанні своєї індивідуальності, та умов життя, від яких вона залежить і на які сама впливає (природних, предметних, соціальних)» [52].

Людям доводиться відчувати на собі переважно негативний вплив факторів навколишнього середовища, які призводять до виникнення у них стану передхвороби, або «третього стану». Тому завдання дорослих – створення сприятливих умов для відкриття та освоєння дошкільником двох основних життєвих реалій – власного «Я» та навколишнього світу. Розширювати уявлення дітей про користь природи для здоров'я дитини і людини та вплив природи на фізичний і психічний стан здоров'я.

Екологія – «це наука про взаємозв'язки між живими організмами та природним довкіллям» (Г.О.Бачинський) [58]. Природа впливає на психічний стан людини. Важливо сформуванню в дітей уявлення про те, що всі живі організми залежать від середовища, це допоможе зрозуміти, як тісно пов'язані людина і природа й усвідомити: ціннісне ставлення до природи є ціннісним ставленням до життя.

Головними завданнями еколого - валеологічної освіти дошкільників є:

- засвоєння дітьми елементів екологічної культури (народна медицина рідного краю тощо);
- формування постійної потреби зміцнювати власне здоров'я;
- усвідомлення того, що стан здоров'я людини залежить від якості довкілля тощо.

Серед чинників, які впливають на здоров'я сучасної людини, особливе місце займає спосіб життя. Є різноманітні компоненти, що стосуються усіх сфер здоров'я – фізичної, психічної, соціальної і духовної. Найважливіші з них такі:

- харчування (зокрема, споживання якісної питної води, продуктів харчування.
- рухова активність - спрямована на підвищення рівня фізичного розвитку та відновлення сил після фізичних і психічних навантажень).

Таким чином, знання з валеології є важливим чинником формування та зміцнення здоров'я дітей.

1.2 Сутність феномена “здоров'я людини” та ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ в сучасних дослідженнях

Вперше про здоров'я як конкретну категорію, що має кількісну оцінку за прямими показниками, висловився М.М.Амосов. У книзі “Роздуми про здоров'я” (1978) він запропонував термін “**кількість здоров'я**”, яка може бути визначена через резервні можливості функцій організму [1].

Міністерство освіти України ввели в педагогічних навчальних закладах викладання предмету “Валеологія”.

Основою вивчення об'єкта дослідження є визначення базових понять, які

забезпечують його розкриття. Процес опрацювання теоретичної бази наукового пошуку дозволив виокремити такі завдання: розкрити сутність понять

Культура здоров'я – це важливий складовий компонент загальної культури людини. Елементом культури здоров'я є уважне ставлення людини до самої себе.

Здоровий спосіб життя людини допомагає їй зрозуміти, у чому полягає сенс життя.

За твердженням Д.Д. Венедиктова та ін., до початку ХХ століття умови існування людства визначала природа. Наприкінці ХХ століття проблему здоров'я було віднесено до кола глобальних проблем [22, с.137-139].

Як зазначає І.І.Брехман, «проблема людини не може не містити в собі проблему здоров'я, оскільки тільки здорова людина може повноцінно виконати свою історичну місію на Землі» [17].

У дослідженнях Апанасенко Г.П., Попова Л.А. відмічається, що «варто розуміти під здоров'ям і здоровим способом життя людини» [5, 22].

Здоров'я людини є складним феноменом, який можна розглядати як філософську, соціальну, економічну, біологічну, медичну категорії. Аналіз наукових джерел засвідчив, що існує чимало визначень поняття “здоров'я”. Зокрема, поняття “здоров'я” розкривали Г.Л.Апанасенко [5], Т.Е.Бойченко [16], І.І.Брехман [18], Д.А.Ізуткін [39], Ю.П.Лісичин [49], Г.Г.Царегородцев [75] . та багато ін.

Узагальнюючи, можна сказати, що під здоров'ям розуміють можливість людини пристосовуватися до змін навколишнього середовища.

На думку І.І.Брехмана, «здоров'я людини - це її здатність зберігати відповідно до віку стійкість в умовах різких змін кількісних і якісних параметрів триєдиного потоку сенсорної, вербальної і структурної інформації» [17].

За А.Ф. Полісом, здоров'я людини визначається її психікою [64]. Ще один підхід, що зустрічається в багатьох дослідженнях з проблеми здоров'я - здатність людини до повноцінного виконання основних соціальних функцій.

Дослідження Григоренко Г.І., Денисенко Н.Ф., Коваленко Ю.О., Маковецька Н.В. показують, що на сучасному етапі в Україні на тлі несприятливої демографічної ситуації спостерігається погіршення показників соматичного та

нервово-психічного розвитку дітей [27, с.30].

За визначенням інших учених (Лалонд М., Лісицин Ю.П., Сущенко Л.П. та інших), «здоров'я визначається взаємодією біологічних, соціальних і психологічних чинників, оскільки зовнішні впливи завжди опосередковані особливостями функцій організму та їх регуляторних систем» [47, 48, 67]. Переважна більшість учених (Апанасенко Г.Л. [5, с.49-60], Венедиктов Д.Д. [22, с.137-139], Ізуткін Д.А. [39], Лісицин Ю.П. [48]) вважають, що здоров'я «об'єднує чотири складові: фізичну, психічну, соціальну і духовну».

В. М. Оржеховська, зазначає: «Світова наука передбачає цілісний погляд на здоров'я як на феномен, що інтегрує принаймні чотири сфери здоров'я: фізичну, психічну (розумову), соціальну (суспільну) й духовну. Усі ці складові ... тісно взаємопов'язані, діють одночасно, а їх інтегрований вплив визначає стан здоров'я людини» [57]. Вона стверджує: «Духовне здоров'я можна визначити як здатність особистості регулювати своє життя й свою діяльність згідно з гуманістичними ідеалами, виробленими людством у процесі історичного розвитку» [57].

Фізичне здоров'я визначають такі чинники, як індивідуальні особливості анатомічної будови тіла, фізіологічні функції організму.

Духовне здоров'я залежить від духовного світу особистості – освіти, науки, мистецтва, релігії, моралі, етики, ставлення до сенсу життя тощо.

Саме духовне здоров'я є визначальним у ставленні людини до себе, інших, до суспільства. Духовне здоров'я особистості – «це прагнення до істини, добра, здатність діяти із любові до ближнього, це причетність до природи. Його характеризують як здатність людини співчувати, допомагати іншим, бажання поліпшити навколишнє життя; відповідальне ставлення до самого себе й свого життя» [57].

М.М.Амосов вважає, що «здоров'я необхідно характеризувати не лише якісно, а й кількісно, оскільки існує поняття про ступінь здоров'я, який визначається шириною адаптаційних (приспосувальних) здатностей організму» [3].

До сфери психічного здоров'я належать: збудженість, емоційність, чутливість, особистості, її мислення, характеру, здібностей.

«Соціальне здоров'я індивіда залежить від економічних чинників, його стосунків із: – сім'єю, організаціями, через які відбуваються соціальні зв'язки – праця, відпочинок, побут, соціальний захист, охорона здоров'я, безпека існування тощо» [70].

Теоретичні дослідження в галузі теорії і практики виховання, навчання дітей дошкільного віку на засадах здорового способу життя становлять наукові роботи (Бойченко Т.Є., Вільчковський Е.С., Григоренко Г.І., Денисенко Н.Ф., Книш Т.В., Юрочкіна С.О.), системної природи здоров'я та здорового способу життя (Амосов М.М., Брехман І.І., Лісичин Ю.П., Ліщук В.А., Мосткова Е.В., Нікіфоров Г.С., Суценко Л.П., Шкіряк-Нижник З.А.), що визначають шляхи та засоби формування здорового способу життя у дітей і молоді України.

За Ю.П.Лісичиним, “спосіб життя – визначений, історично обумовлений тип, вид життєдіяльності чи певний спосіб діяльності в матеріальній і нематеріальній (духовній) сферах життєдіяльності людей” Автор уводить у зміст поняття “спосіб життя” чотири категорії: економічну – “рівень життя”, соціологічну – “якість життя”, соціально-психологічну – “стиль життя” і соціально-економічну – “стрій життя” [50, с. 43]. За визначенням К.О.Абульханової-Славської, спосіб життя відбиває тип життєдіяльності людей [1].

Взаємозв'язок між способом життя і здоров'ям найбільш повно відображено в понятті “здоровий спосіб життя”. Вчені (Лісичин Ю.П. і Царегородцев Г.І.) визначають здоровий спосіб життя як «спосіб життєдіяльності, спрямований на збереження і поліпшення здоров'я людей» [50, 75].

Сімейне виховання є одним із важливих чинників формування здорового способу життя дітей. А позитивні взаємини з батьками та близькими дорослими - головна умова їхнього фізичного, психічного, духовного і соціального розвитку (Свириденко С.О.) [65] та конкретними моделями поведінки індивіда.

Більшість учених визначає здоров'я як «стан оптимальної життєдіяльності людини, що забезпечує повну реалізацію її сутнісних сил» (Ізуткін О.М.) [40], Царегородцев Г.І. [75]). Здоров'я людини визначається саме способом її життєдіяльності.

Здоровий спосіб життя включає в себе наступні елементи: плідну працю, раціональне харчування, раціональний режим дня, оптимальний руховий режим, особисту гігієну, загартування і т.п.

Як зазначає С. І. Гальперін, «велике значення для ведення здорового способу є мотивація дитини та готовності педагогів до означеного виду діяльності» [26, с. 67 - 68].

Узагальнюючи вищезначене, можна сказати, що здоровий спосіб життя - це спосіб життєдіяльності людини, який вона усвідомлено обирає і відтворює в повсякденному житті.

Отже, узагальнюючи матеріали аналізу літературних джерел, ми розглядаємо здоров'я людини як цілісне, системне явище, що виявляє себе в рівновазі її взаємовідносин з оточуючим середовищем.

1.3 Анатомо - фізіологічні особливості дітей дошкільного віку

Життєдіяльність дитини в закладі дошкільної освіти визначається дією **стресів**, неможливістю дитини усамітнитися. Це викликає високу емоційну напругу. Так виникає ризик соматичних і психічних порушень, виникнення нервовості. Переважна більшість дошкільнят зазнає дефіциту руху, недостатньо загартовані, характеризується низькою витривалістю.

Щоб організувати еколого-валеологічний напрямок у роботі в закладі освіти, вихователю необхідно знати анатомо-фізіологічні особливості дітей дошкільного віку.

У старших дошкільників відбуваються зміни і в центральній нервовій системі. Збільшується маса мозку. Розвиваються і його функції [26, с.27].

Суттєво змінюється, психічна сфери дітей старшого дошкільного віку - пізнавальну, вольову, емоційну. Коротка характеристика цих змін:

У 6 - 7 років закінчується дозрівання нервових клітин головного мозку. Однак

нервова система дитини ще не досить стійка: процеси збудження переважають над процесами гальмування.

ЦНС: За А. А. Потапчук, (2007). у дитячому віці ЦНС володіє високою пластичністю, що сприяє легкому засвоєнню нових форм рухів. У дошкільнят недосконала координація рухів, у процесі рухової активності легко розвивається стомлення.

Для нервової системи у дітей дошкільного віку характерна висока збудливість і слабкість гальмівних процесів, що призводить до недостатньої координації рухів. При організації занять потрібно уникати довгих настанов і вказівок, тривалих і монотонних завдань. Особливо важливо суворо дозувати навантаження, так як діти цього віку відрізняються недостатньо розвиненим відчуттям втоми. Як зазначають (М. М. Сапін, В. І. Сівоглазов, 1997), діти в цьому віці легко відволікаються за будь-яких зовнішніх подразненнях. відбивається мимовільний характер їх уваги.

Нормальний фізичний розвиток дитини, за дослідженнями А.Г.Хрипко, Г.І.Григоренко, має величезне значення для формування особистості. Однак психічний розвиток визначається не тільки ним, а здійснюється внаслідок активної взаємодії дитини з її найближчим соціальним середовищем [27, с.31-33; 73]

Опорно - руховий апарат: У кістках і скелетних м'язах у дітей багато органічних речовин і води, але мало мінеральних. Гнучкі кістки можуть легко згинатися при неправильних позах і нерівномірних навантаженнях.

М'язова система: приріст м'язової сили збільшує стрибучість і швидко - силові можливості дітей.

Серцево-судинна система: За В. А. Єпіфановим, нервова регуляція діяльності серця у дітей ще недосконала. При фізичному навантаженні серцевий м'яз швидко стомлюється. Знижена фагоцитарна функція, і спостерігається висока сприйнятливність до інфекційних захворювань.

Дихальна система: У міру зростання і розвитку дитини удосконалюється його дихальний апарат. Дихання у дітей часте і поверхневе. Дихальний об'єм дошкільника в 3 - 5 разів менше, ніж у дорослої людини. Через неглибокого дихання ефективність дихання у дітей невисока. Частота дихання у дітей підвищена, легко

наростає при розумових і фізичних навантажень, емоційних спалахах, підвищенні температури та ін. Дихання часто виявляється неритмічним, з'являються затримки дихання. Особливо це позначається на мовної функції дошкільнят.

У старших дошкільників достатньо усталеними є «внутрішні інстанції», як її образ «Я», самооцінка, самолюбство. У процесі комунікативної діяльності формується здатність до рефлексії. Ці новоутворення ведуть до розвитку психічних процесів - сприймання, пам'яті, уяви, мислення та ін.

Пам'ять набуває якісно нових особливостей - це довільність процесів запам'ятовування та відтворення. Мислення старшого дошкільника, залишаючись наочно-образним, поступово робиться словесним. Здійснюється і її мовний розвиток [2, с.119-120]. З'являється також особливий вид уяви - мрія. Психічні процеси формуються у різних специфічно дитячих видах діяльності. Провідною діяльністю залишається гра.

Таким чином, нераціональний спосіб життя в сім'ї (скорочення тривалості сну, прогулянок, відсутність загартування), неоднорідність дитячого колективу за рівнем біологічного розвитку, психоемоційною стійкістю на тлі незадовільного стану здоров'я зумовлюють у вихованців старших груп за час навчання зниження розумової працездатності, недостатній ступінь психологічних психічних процесів, що призводить до порушення здоров'я. Щоб не допустити такої ситуації вихователі повинні бути обізнані з анатомо-фізіологічними особливостями дошкільників.

РОЗДІЛ 2. РОБОТА ВИХОВАТЕЛЯ З ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ

2.1 Форми і методи, що застосовуються при виховання в дошкільників здорового способу життя у педагогічних дослідженнях

Пошуком засобів підвищення ефективності фізичного виховання дітей займалися вчені різних країн. Організаційно-педагогічне та методологічне підґрунтя вдосконалення системи фізичного виховання дітей викладено у дослідженнях О.В. Богінич [15], М.М.Єфіменко [34; 35],

Фізичному вихованню присвячені праці Т. В. Петровської, Н. В. Москаленко, В. В. Веселової та інших; фізичне виховання в системі самостійних занять дошкільників досліджували Н.Ф. Денесенко [31], Е.С.Вільчковський, Н.Ф.Денисенко, А.В. Цось, Б.М.Шиян та ін. [23], Було визначено, що пріоритетним напрямком закладу дошкільної освіти є фізкультурно-оздоровча робота з дітьми. Цю роботу умовно поділяють на чотири взаємозалежних блоки:

- здоровий спосіб життя (охорона, зміцнення здоров'я дітей і формування в них звички ведення здорового способу життя);
- психічний розвиток дитини (розвиток основних психічних процесів: мислення, уваги, пам'яті, уяви, сприйняття, мови); формування моральних якостей і рис особистості;
- освоєння різних видів діяльності (трудової, ігрової, навчальної, художньої, музичної, рухової); виховання фізичних якостей і формування комплексу життєво важливих і необхідних практичних умінь та навичок;
- гуманне ставлення до навколишнього світу; розвиток суспільної спрямованості особистості дитини.

Першорядним завданням дитячого саду є завдання охорони життя й зміцнення фізичного й психічного здоров'я дітей. Вся фізкультурно-оздоровча робота з дітьми будується тільки на діагностичній основі. Методичним забезпеченням фізкультурно-оздоровчої роботи є програма "Дитинство", доповнена різними сучасними

посібниками та технологіями: С. Н. Кучкин "Здорова дитина", М. А. Рунова "Рухова активність дитини в дитячому саду", В. Т. Кудрявцев, Б. Б. Егоров "Розвиваюча педагогіка оздоровлення" та ін.

Рухову активність у повсякденному житті забезпечують рухливі ігри, фізичні вправи на прогулянках, походи за межі дошкільного закладу (дитячий туризм), фізкультурні свята і розваги, самостійна рухова діяльність, дні та тижні здоров'я, індивідуальна робота з фізичного виховання.

Робота закладу дошкільної освіти в цілому має спрямовуватися на формування мотивації здорового способу життя. З огляду на це, дітей треба ознайомлювати з поняттями про гігієну тіла, гігієну діяльності; здоров'я і хвороби, зовнішність, тіло, основні органи, а також про статеву ідентифікацію та диференціацію, розвиток організму, безпеку організму та діяльності. При цьому важливо дотримуватися принципів послідовності, систематичності, індивідуального підходу.

Поряд з традиційними засобами фізичного виховання, оздоровлення дошкільників у практиці роботи дошкільних закладів знаходять місце: фітбол-гімнастика – вправи з використанням м'яча тощо.

За дослідженням Корж Ю. М., є всі підстави для того, щоб значення фізичної культури та спорту розцінювати як неспецифічне попередження припинення розвитку функціональних відхилень, насамперед з боку нервової, опорно-рухової, дихальної та серцево-судинної систем [45, с.232].

Велике значення в режимі дня та в подальшому соціальному житті дитини має розвиток культурно-гігієнічних навичок за додержанням правил особистої гігієни: Важливу позицію в режимі дня при вихованні здорової дитини займають денні прогулянки, де діти можуть грати в рухливі ігри й тим самим розвивати та удосконалювати опорно-руховий апарат.

Зміцненню здоров'я дітей та удосконаленню функцій організму дитини допомагають; вправи на формування життєво важливих видів рухових дій (ходьба, біг, стрибки, метання, лазіння та ін.); вправи на розвиток рухових якостей (швидкості, спритності, сили, гнучкості та загальної витривалості); вправи, які сприяють набуттю доступних уявлень та знань про користь занять фізичною

культурою (рухливі ігри та ігрові вправи, спортивні ігри), ...[72, с.390].

Хухлаева Д.В. підкреслює що, застосування тренажерів і казково-ігрового інвентарю сприяє покращанню психоемоційного стану дітей та мотивує бажання виконувати фізичні вправи оздоровчої гімнастики, але фізичні вправи дають позитивний результат під час проведення оздоровчих заходів лише в тому випадку, якщо вони, по-перше, адекватні до можливостей дитини, по-друге, виконують тренувальну дію на її організм [74, с.189].

Оптимальний руховий режим - важлива умова здорового способу життя.

Природньо, що людині слід пристосовуватися до явищ природи та ритму їхніх коливань. Фізичні вправи і загартування організму допомагають людині зменшити залежність від метіумов, сприяють її гармонійному єднанні з природою. Для нормального функціонування мозку необхідний не тільки кисень, а й інформація від органів чуття. Особливо стимулюють психіку новизна вражень, що викликає позитивні емоції. Под впливом краси природи людина заспокоюється.

Традиційні підходи до фізкультурно-оздоровчої роботи з дошкільнятами часто не відповідають сучасним вимогам і потребують заміни на такі, які б ефективніше сприяли вирішенню завдань зміцнення здоров'я, підвищення рівня фізичної підготовленості, своєчасного фізичного розвитку дитини та формуванню уяви про здоровий спосіб життя.

Особливої гостроти набуває необхідність оновлення сучасного змісту дошкільної освіти, зокрема, не спеціальної фізкультурної (О.А. Томенко), 2012 [68].

При правильному режимі дня виробляється чіткій ритм функціонування організму. Важливий елемент здорового образу життя – особиста гігієна.

Чергування праці та відпочинку та режиму харчування будуть запобігати виснаженню нервової системи, покращать самопочуття. Режим дня має не тільки оздоровлювальне але і виховне значення (Брехман И.И.,1993)

Наукові дослідження в галузі педагогіки і психології виявили найсильніше бажання у дитини - це бажання ігрової діяльності (Л.С.Виготський, І.А.Аршавський, Д.Б.Ельконін), що створюють найкращі умови для формування та удосконалення

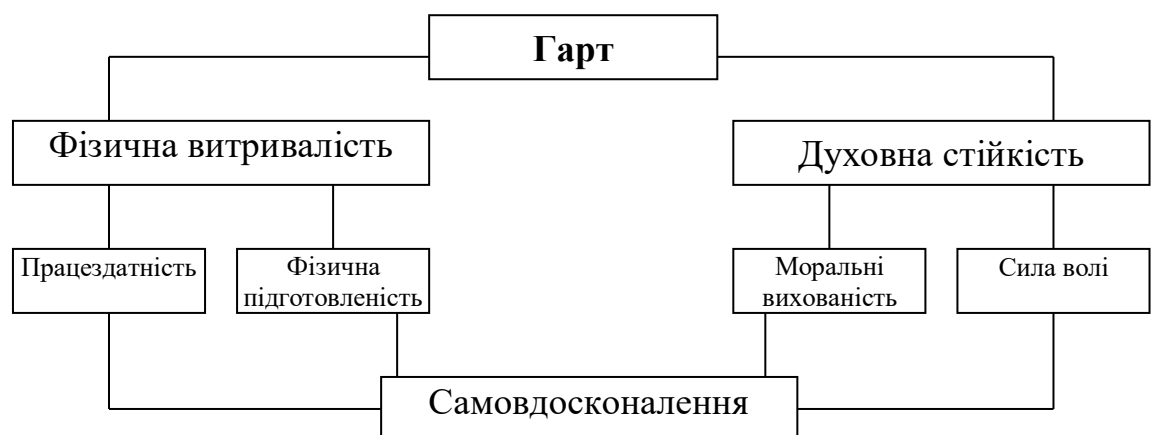
рухових умінь і навичок, сприяють розвитку духовних сил, виховують позитивні риси характеру.

Невід’ємною складовою процесу фізичного виховання, є ігри. Л.С.Виготський, І.А.Аршавський, Д.Б.Ельконін зазначають, вплив яких на розвиток дітей є багатофункціональний, у тому числі і на фізичний. За Вільчковський Е.С., Курок О.І. «ухливі ігри сприяють розвитку фізичної сили, моторних умінь, швидкості і точності руху, координації та ін.» [23]

Ігрова діяльність емоційно захоплює дітей, і вони не відчують втоми. Щоб дошкільнята не перевтомлювалися, потрібно своєчасно припинити гру або знизити інтенсивність рухів.

Зовнішні ознаки втоми - часте дихання, пітливість почервоніння обличчя, погіршення координації рухів. Усе це може негативно позначитися на загальному стані дитини, призвести до порушення сну й зниження апетиту.

На зміцнення здоров’я позитивно впливає гартування. Тлумачення базових компонентів гарту дозволило сформулювати поняття «фізичний гарт» і розглядати його як складну систему, яку можна подати у вигляді структурно-логічної моделі.

В останні роки для зміцнення зоров’я, використовують інноваційних оздоровчих технологій у фізкультурній роботі з дітьми дошкільного віку.

Заняття з елементами інноваційних оздоровчих технологій, на думку

Григоренко Г.І., Денисенко Н.Ф., Коваленко Ю.О., Маковецька Н.В., мають свої переваги серед інших видів рухової активності, а саме: - це – новий вид рухової активності; - розвивають витривалість, швидкість, силу, спритність, координацію рухів, «стрибучість», естетичний смак та інтерес до занять;

- зміцнюють дихальну і серцево-судинну системи, кістково-м'язовий корсет;

- тренують усі групи м'язів: рук, ніг, плечей, пресу, спини, сідниць і т. п., що підвищує тонус м'язів, а значить – позбавляє від в'ялості шкіри;

- формують правильну поставу, запобігають плоскостопості; покращують музичну і рухову пам'ять, розширюють руховий досвід дітей [27].

Завдання занять з елементами інноваційних оздоровчих технологій для дошкільнят перекликаються з основними завданнями з фізичного виховання, тому їх інтеграція є доцільною.

Педагоги широко використовують у дошкільних навчальних закладах як комплексну інноваційну оздоровчу технологію під загальною назвою фітнес.

На думку Вільчковського Е.С., Курок О.І., в оздоровчій роботі для дітей старшого дошкільного віку, основним засобом якої виступає оздоровчий фітнес «Про себе треба знати, про себе треба дбати») [23]. Фітнес, забезпечує дитині гармонію психічного і фізичного здоров'я, всебічний розвиток, успішну адаптованість до навколишнього середовища [61]. Заняття проводить за власним плануванням, розробленим на основі оздоровчих програм Єфіменка М. М. (Програма з фізичного виховання дітей раннього та дошкільного віку «Казкова фізкультура»)[33].

Отже, заняття фізкультурою, гартувальними процедурами, проведення оздоровчих технологій можуть мати успіх лише в разі їх індивідуалізації, адекватності особистісним та функціональним особливостям дошкільника. За Е.С.Вільчковським, «їх використання повинно відбуватись з урахуванням комплексної оцінки стану здоров'я дошкільників, а саме, груп здоров'я дитини» [21].

2.2 Експериментальне дослідження ефективності педагогічних умов для формування у дошкільників навичок здорового способу життя

Дослідження проводилися в три етапи.

На першому (попередньому) етапі дослідження, проведені аналіз і обробка даних науково-методичної літератури

На другому етапі проводиться констатувальний та формувальний експеримент. На третьому етапі проводилася обробка результатів та оформлення даної випускної роботи.

Діагностика роботи вихователів щодо виховання у дошкільників навичок здорового способу життя здійснювалася за допомогою анкети – тестів. (див. Дод. А). Через запитання ми намагались з'ясувати, як педагоги розуміють еколого-валеологічне виховання, в чьому його суть і яку роботу вони проводять з дошкільниками.

Які засоби треба використовувати, щоб виховувати в них навички здорового способу життя. Повний текст анкети-тестів подано в додатку (див. Додаток А). Крім того вивчалось планування роботи вихователів, методичних розробок занять, відвідування занять

З урахуванням цих критеріїв була розроблена шкала оцінювання (Дод.

Висновки. Робота недостатньо ефективна у досягненні еколого-валеологічної компетентності у вихованні у дошкільників навичок здорового способу життя за показниками когнітивного компонента.

Виявлено, що вихователі не змогли чітко тлумачити поняття “здоров’я” та “здоровий спосіб життя”; про чинники здоров’я і механізми його збереження; у чому полягає особливість здорового способу життя дитини; як впливають на дитину фактори здоров’я і як педагог повинен з ними працювати.

В основному робота вихователів зорієнтована на формування культурно-гігієнічних навичок, харчування та рухову активність.

На другому етапі проводився формувальний експеримент. З урахуванням

визначених педагогічних умов розроблялася та впроваджувалася експериментальна методика роботи щодо виховання у дітей навичок здорового способу життя.

Задля досягнення об'єктивності та достовірності у результатах до початку формувального експерименту проводилося обстеження дітей у контрольній та експериментальних групах за такими параметрами:

- наявність у дітей навичок здорового способу життя;
- власний досвід та індивідуальна схильність до здорового способу життя.

Крім основного параметру, ми вважали за необхідне врахувати також деякі характеристики дітей, пов'язані з їхніми індивідуальними особливостями. Ми спиралися на матеріали досліджень у галузі психології здоров'я (Антропов Ю.Ф. Нікіфоров Г.С. [55], Фурманов Н.А. [71]). Згідно з цими дослідженнями, існують певні психологічні фактори, які можуть впливають на спосіб життя, в якому особистість реалізує свою життєдіяльність. Як найбільш вагомими серед них визначають: особистісна агресивність та конфліктність, нервово-психічна врівноваженість, самооцінка, мотивація до успіху. Низький рівень тривожності, доброхочливість запобігають створенню конфліктних ситуацій, що можуть несприятливо впливати на емоційний стан дитини.

Ці критерії були враховані при визначенні їх проявів у дошкільників 2-х груп (до початку і після закінчення формувального експерименту), ми мали змогу:

- прослідкувати, які зміни відбуваються у процесі формування та виховання у дітей навичок здорового способу життя, під впливом реалізованих у методиці формувального експерименту педагогічних умов і наскільки більш ефективною стає ця підготовка порівняно з традиційною;
- яким чином виокремлені педагогічні умови впливають на індивідуальні особливості дітей, що пов'язані із здоровим способом життя.

Отримані дані були проаналізовані. Після цього ми запропонували удосконалену методику з формування в дошкільників навичок здорового способу життя. Опишемо методику формувального етапу експерименту

Методика з виховання у дошкільників навичок здорового способу життя і здійснювалася за кількома напрямками:

За допомогою використання традиційних і нетрадиційних форм роботи та набуттям дошкільнятами конкретного практичного досвіду: проведенні занять, присвячених проблемі здоров'я дитини і придбанню навичок здорового способу життя.

З роботою дошкільників над собою у зв'язку зі з'ясуванням особливостей стану свого власного здоров'я, умінням вести здоровий спосіб життя та корегувати свої звички.

Відомо, що спостереження за дітьми є один з основних методів виявлення стану їх здоров'я, але треба визначити, за якими ознаками треба проводити спостереження за дитиною? Чи можна зовнішніми проявами виявити причини внутрішніх негараздів дитини? Що повинен зробити вихователь, щоб виявити причини нездоров'я дитини?

Задля достовірності ефективності методики було обрано 2-і групи старших дошкільників (одна – контрольна, де буде робота проходити традиційно, інша – експериментальна, де буде впроваджуватись методика роботи з дошкільниками з формування здорового способу життя.

Ще одна група завдань, які були спрямовані на розвиток когнітивного компонента еколого-валеологічної компетентності дошкільників, була пов'язана з накопиченням знань, що торкається розуміння джерел здоров'я дитини.

Обстеження дітей за визначеними критеріями та показниками, показало, що 2 групи мають майже однакові показники.

Наступний зріз був присвячений визначенню вихідного рівня обізнаності дошкільників щодо проблеми здорового способу життя.

Завдання: Пропонували скласти план спостережень за дитиною, з метою визначення у неї навичок здорового способу життя.

Задля визначенням стану здоров'я дитини, вихователям було необхідно вести щоденник спостережень, з метою ведення якого було виявлення реального стану здоров'я певної дитини або групи дітей. Наводимо приклад щоденника спостереження за Рітой К.

Щоденник спостереження Ріти К.

№ п/п	Показники	Числа місяця (жовтень)																	
														0	1	2	3	4	5
1	Сон гарний (+) непокоїний (-)																		
2	Апетит гарний (+) поганий (-)																		
3	Настрій гарний (+) поганий (-)																		
4	Бажання грати (+) (-) немає (-)																		
5	Болючі відчуття (+) немає (-)																		
6	Уважний так (+) ні (-)																		
7	Температура нормальна (+) немає (-)																		

Висновки: _____

Пропозиції батькам: _____

Активність дітей дозволила їм певним чином змінити власні звички і

спрямувати свої зусилля на створення власних навичок здорового способу життя.

Наводимо фрагменти занять, що заплановані в роботі експериментальної групи.

Заняття 1 «Диво – овочі»

Заняття починається з розповіді вихователя про те, що лялька Оля захворіла, у неї температура, горять щічки, бо вона з'їла морозиво, і у неї заболіло горло. Вона хотіла самотіно лікуватися, але ліки без дорослих брати не можна. Як Олю врятувати? (Діти - викликати лікаря). До «хворої» запрошують лікаря. Лікар оглядає хворого, призначає йому таблетки. Наголошує, що діти приймають таблетки тільки тоді, коли їх дають дорослі. Тому що ліки – це не іграшки і не цукерки. Вихователь запитує, чи знають діти, що можна використовувати замість таблеток, як ліки? Пропонує послухати загадки:

1) Жовтий і пахучий, а на смак кисленький, до чаю дуже гарний він, називається...(Лимон) 2) Хто її роздягає, той сльози проливає.. .. (Цибуля).
Кругле та рум'яне, ароматне та гладке на дереві росте...(Яблуко).

Розповісти, що у цих овочах і фруктах є багато вітамінів, і тому вони дуже корисні для дітей і дорослих. Але їх треба помити перед вживанням.
Закріплення теми.Що можна використовувати замість таблеток? (відповіді дітей).
Після заняття запропонувати дітям намалювати «Смачні ліки».

Інтегроване заняття 2. «Лікарська рослина»

Попередня робота: продовжити знайомити дітей з лікарськими рослинами; Хід заняття. Проблема: У ведмежатка болить животик. Які ліки йому зараз потрібні? (Звичайно ж ромашковий напій). Зайчик поранив собі ніжку. Чим допомогти зайчикові? (прикласти листок подорожника).

Після заняття провести образотворчу діяльність «Лікарські рослини» за задумом.

Інтегроване заняття 3. «Бережи себе сам» (проводиться взимку перед

прогулянкою).

Мета: уточнити знання дітей про можливі причини та симптоми застудної хвороби й способи їх усунення; навчати дітей виявляти чуйність стосовно інших. Заняття починається з розповіді вихователя. Надворі дуже холодно. (Взимку найчастіше хворіють на застуду.) А що непокоїть? (Кашель, нежить, головний біль, висока температура.) Як ви думаєте, від чого можна застудитися? (Після відповіді дітей) Прочитати вірш «Крижинка – хатинка» (Є. Саталкіна)

Ой, Оксанко – вередулько, нащо в рот береш бурульку?

Не

цукерочка вона, холоднюча – несмачна. ...

А хворіти – неохота? Не бери бурульку в рота!

Перевірити, як діти розуміють прислів'я про здоров'я

- Найбільше багатство – здоров'я. • Здоров'я маємо – не дбаємо, а втративши – плачемо. • Бережи одяг, доки новий, а здоров'я, доки молодий.

Підсумок заняття. Щоб не хворіти, треба вести себе розумно, не їсти на вулиці морозиво, не пити холодну воду. А ще є рецепт здоров'я: щоб бути здоровим потрібно загартовуватись. А коли людина здорова, у неї гарний настрій, вона завжди посміхається. Поверніться один до одного і посміхніться. Природа подарувала нам найдорожче – здоров'я. То ж цінуйте та бережіть її дар

Фізкультурно-оздоровчої роботи в дошкільному навчальному закладі

Пріоритетний напрям освітньо-виховної роботи у дошкільному навчальному закладі — організація фізкультурно-оздоровчої роботи.

На думку Д.С. Мазохи, Н.І. Опанасенко ця робота спрямовується на виявлення резервів повноцінного фізичного розвитку дітей, формування основ здорового

способу життя та
 правильної його мотивації
 Одним з сучасних
 інноваційних засобів
 фізичного

[53].

виховання відноситься фітбол - гімнастика

Фітбол, в перекладі з англійської, означає «м'яч для опори», який використовується в оздоровчих цілях. Вправи на м'ячах унікальні за своїм впливом на організм займається і разом з тим викликають великий інтерес як у дітей.

На практичних заняттях відпрацьовувалися прийоми організації валеологічної діяльності дітей, встановлення контролю над своїми емоціями і вчинками, потреба у самопізнанні та самовдосконаленні у зв'язку з набуттям навичок здорового способу життя, вимагала використання у змісті формувального експерименту спеціальних завдань і тренінгів.

Фізичний розвиток у грі. Щоб допомогти дітям засвоїти навички здорового способу життя, вихователі вдаються до практичного досвіду, використовуючи різні ситуації. Ситуації створюються в індивідуальних формах роботи: бесіда, розмова, а також групових - робота в команді чи колективній грі.

Ігрова діяльність своєю емоційністю захоплює дітей, і вони не відчують втоми. Отже, щоб дошкільнята не перевтомлювалися, потрібно своєчасно припинити гру або знизити інтенсивність рухів. Але для цього треба знати зовнішні ознаки втоми: це - часте дихання, почервоніння обличчя, пітливість та погіршення координації рухів. Усе це може негативно позначитися на загальному стані дитини, призвести до порушення сну й зниження апетиту.

На базі закладу дошкільної освіти вихователі мають змогу використовувати різноманітні оздоровчі технології. Важливим у виборі оздоровчої технології, на думку вчених, є врахування індивідуального стану здоров'я дошкільнят, умов і можливостей ЗДО.

Як зазначає Мазоха Д.С., у закладі дошкільної освіти має неабияку ефективність впровадження у процеси життєдіяльності дитини оздоровчих технологій терапевтичного спрямування, до яких відносяться: піскова терапія, кольоротерапія, арттерапія, сміхотерапія, казко терапія, музична терапія [53].

Вчені О. Л. Богініч, Н. В. Левінець, Ж. Г. Петрова теж схиляються до такої думки, що треба використовувати різноманітні оздоровчі технології у щоденному житті дитини. Більшість з них є простими у застосуванні, викликають велике

емоційне здоров'я дітей [15].

Зупинімося детальніше на деяких інноваційних оздоровчих технологіях. Валеокорекція активізує розумову діяльність шляхом стимуляції мозкового кровообігу.

Імунна гімнастика — супроводження рухами раніше вивчених віршів — дає організму емоційний, оздоровчий заряд.

Аерофітотерапія служить для профілактики ГРЗ. Діти під музику, або слухаючи казки, виконують чи пальчикову гімнастику.

Невід'ємною частиною оздоровлення технології є гартувальні процедури, що дають позитивні результати.

Після проведення формувального експерименту провели роботу з визначення рівнів сформованості знань у старших дошкільників про здоровий спосіб життя, за такими критеріями, як і на констатувальному експерименті. Отримані результати подано в таблиці 2.2

Таблиця 2.2

Порівняльні результати визначення рівнів сформованості знань про здоровий спосіб життя (до і після формувального експерименту)

Рівні	Експериментальна група		Контрольна група	
	Кількість	Всього (%)	Кількість	Всього(%)
Високий	-	- /3,2	-	-
Середній	13	29,1 / 77,5	14	29,8 /50,8
Низький	14	70,9/19,3	14	70,2/ 49,2

Узагальнену характеристику рівнів еколого-валеологічної компетентності дошкільників у контрольній і експериментальній групі подано у таблиці 2.2

Як засвідчує таблиця 2.2, під час констатувального експерименту високий рівень еколого-валеологічної компетентності не виявив жоден дошкільник експериментальної і контрольної груп.

Середній рівень був зафіксований у 29,1% дітей експериментальної та 29,8% у контрольній групах.

Низький рівень еколого-валеологічної компетентності спостерігався у 70,97% дошкільників експериментальної та у 70,2% - контрольної груп.

Крім визначення рівнів еколого-валеологічної компетентності дошкільників контрольної і експериментальної груп щодо виховання навичок здорового способу життя до початку формуючого експерименту було проведено обстеження дошкільників за такими індивідуальними рисами як-то: особистісна агресивність та конфліктність, нервово-психічна врівноваженість, самооцінка, мотивація до успіху.

Було з'ясовано, що переважна кількість дошкільників експериментальної групи схильна до позитивної агресії, її прояв спостерігається у (43,55%) дітей. Негативну агресію виявляють 27,42% дитини.

У контрольній групі дані не відрізняються суттєво від тих, що були зафіксовані в експериментальній групі.

Завершуючи перший етап дослідження, ми дійшли висновку про те, що вихідний стан експериментальної та контрольної груп до початку формуючого експерименту є відносно рівним.

Узагальнену характеристику рівнів еколого-валеологічної компетентності дошкільників у контрольній і експериментальній групі подано у таблиці 2.2.

Як бачимо з таблиці 2.2, високого рівня еколого-валеологічної компетентності виявили вже 3,2% дитини. У контрольній групі цей рівень був відсутній. На середньому рівні вже перебувало 34,67% дітей експериментальної та 9,67% - контрольної груп. Середній рівень

При порівнянні результатів обстеження дошкільників експериментальної та контрольної груп до формуючого експерименту та після нього ми дійшли таких висновків.

По-перше, результати діагностичних зрізів вказують на певні позитивні зміни у рівні еколого-валеологічної компетентності, що відбулися в експериментальній

групі. Позитивним є той факт, що на низькому рівні еколого-валеологічної компетентності після експерименту залишилося лише 19,37% дитини. Кількість дошкільників на цьому рівні знизилася на 51,6% дітей. Змінилися результати і в контрольній групі.

Позитивних змін після формувального експерименту набули також індивідуальні характеристики дошкільників в експериментальній групі, про що свідчать наведені нижче дані.

Позитивну агресію виявлено у 16,13% дітей експериментальної групи, Відносно першого зрізу цей показник зменшився на 27,42% дитини в експериментальній групі. Порівнюючи експериментальні підгрупи, цей показник зменшився на 25% майбутніх педагогів у I підгрупі та 30% студентів у II підгрупі. У контрольній групі цей показник навпаки збільшився і становив 40,32% студентів до початку навчання у вищій школі відносно 45,16% студентів після початку навчання.

Отже, позитивні зміни, що ми спостерігали за всіма обстеженнями в експериментальній групі після завершення формувального експерименту, підтвердили ефективність запропонованої нами методики щодо виховання у дошкільників навичок здорового способу життя.

Позитивних змін після формувального експерименту набули також індивідуальні характеристики дітей в експериментальній групі.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дає підстави зробити наступні висновки:

Проблема еколого - валеологічної компетентності не є новою і широко розглянута у філософській, психолого-педагогічній та методичній літературі.

Стан здоров'я дитячого населення України перебуває у критичному стані і валеологія як інтегративна галузь системи спеціальних знань має бути органічно вписаною в загальну систему виховання дітей дошкільного віку.

За визначенням І.І.Брехмана Валеологія (лат. valeo – бути здоровим і грец. logos – учення, наука) – наука про формування, збереження та зміцнення здоров'я людини в духовному, психічному, фізичному і соціальному плані. Наука валеологія виникла на стику низки наук, зокрема медицини, фізіології, психології, педагогіки, соціології тощо.

Валеологія — не є альтернативою медицині, а поповнює її. Об'єктом науки валеології є здорова людина і людина, котра перебуває у «третьому стані».

Завданням, валеології є не тільки констатація «третього стану» організму, але й розробка методів з метою покращання здоров'я.

На здоров'я позитивно впливає дотримання правил особистої гігієни, режиму дня, правильного харчування, загартовування.

Серед найзначніших чинників, які істотно впливають на здоров'я сучасної людини, особливе місце займає спосіб життя.

Здоровий спосіб життя людини, позитивно впливаючи на стан її фізичного і психічного здоров'я.

Шляхом реалізації системи знань, умінь, навичок здорового способу життя дошкільників стають: екологія, валеологія, здоровий спосіб життя.

Суб'єктивно здоров'я характеризується людиною через почуття загального благополуччя, радості життя, працездатності, здатності пристосовуватись до змін

навколишнього середовища.

Під поняттям «здоровий спосіб життя» науковці розуміють спосіб життєдіяльності людини, який вона усвідомлено обирає і відтворює самостійно в повсякденному бутті.

Показниками здорового способу життя людини є: володіння раціональними методами врівноваження зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на її здоров'я, фізичний і психічний стан; усвідомлене ставлення до потреб свого фізичного, психічного і соціального "Я" та реальних можливостей їх задоволення.

Навички здорового способу життя в дитини засвоюються шляхом копіювання оточуючим дорослим.

Формування еколого-валеологічної компетентності відбуватиметься більш ефективно за таких педагогічних умов:

- розуміння сутності і механізмів здорового способу життя;
- використання інтерактивних форм навчання, що сприяють набуттю і усвідомленню дітьми власного досвіду здорового способу життя;
- використання різноманітних форм і методів організації валеологічного виховання, спрямованих на виховання в дітей дошкільного віку навичок здорового способу життя.

Узагальнюючи, можна сказати, що людина не може вести водночас здоровий і нездоровий спосіб життя. Здоровий спосіб життя – це організація всієї життєдіяльності людини, удосконалення індивідуальних якостей особистості.

Вікові особливості старших дошкільників такі: Для нервової системи у дітей дошкільного віку характерна висока збудливість і слабкість гальмівних процесів, що призводить до широкої іррадіації збудження у корі та недостатньої координації рухів.

Дитина вже більш-менш реально оцінює свої можливості: «можу», «не можу» та ін. формується здатність до рефлексії. Новоутворення у сфері особистості за правильних умов виховання закономірно ведуть до позитивних зрушень у розвитку всіх психічних процесів - сприймання, пам'яті, уяви, мислення та ін. Покращується її мовний розвиток. Невіддільною від розвитку мислення і мови є уява дошкільнят.

Зародження творчих форм уяви. З'являється також особливий вид уяви – мрія.

Фізичні вправи дають позитивний результат під час проведення оздоровчих заходів лише в тому випадку, якщо вони, по-перше, адекватні до можливостей дитини, по-друге, виконують тренувальну дію на її організм.

Природньо, що людині слід пристосовуватися до явищ природи та ритму їхніх коливань. Фізичні вправи і загартування організму допомагають людині зменшити залежність від метеоумов, сприяють її гармонійному єднанні з природою. Для нормального функціонування мозку необхідний не тільки кисень, а й інформація від органів чуття. Особливо стимулюють психіку новизна вражень, що викликає позитивні емоції. Под впливом краси природи людина заспокоюється.

Залежно від загальної атмосфери в групі залежить духовне і психічне здоров'я.

Оздоровчі технології можуть мати успіх лише в разі їх індивідуалізації, адекватності особистісним та функціональним особливостям дошкільника.

Існують певні психологічні фактори, які можуть впливати на спосіб життя, у якому особистість реалізує свою життєдіяльність. Як найбільш вагомими серед них визначають: самооцінку особистості; особистісну агресивність та конфліктність; нервово-психічну рівноваженість; мотивацію до успіху.

За оптимальних умов сімейне виховання є одним із важливих чинників формування здорового способу життя. А позитивні взаємини з батьками та близькими дорослими - головна умова їхнього фізичного, психічного, духовного і соціального розвитку.

Результати констатувального експерименту показали, що в контрольній та експериментальній групах рівень сформованості знань про здоровий спосіб життя дошкільників майже однакові.

Після проведення дослідження, кількість дошкільників, які мають високий рівень знань, умінь та навичок у збереженні здоров'я вдалося підвищити, як в контрольному так і в експериментальному класах. Але в експериментальному класі ці результати значно вищі.

Тому вважаємо, що запропонована методика роботи має позитивний вплив на формування еколого-валеологічну компетентність старших дошкільників.

Результати експерименту підтвердили ефективність методики, засвідчили про досяжність визначеної мети та реалізованість поставлених завдань.

Проведене дослідження не вичерпує всіх питань означеної проблеми. Воно відкриває перспективу для більш глибокого вивчення валеологічного виховання і валеологічної освіти дітей дошкільного віку (здорового способу життя) та буде продовжене.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абульханова-Славская К.А. Развитие личности в процессе жизнедеятельности // Психология формирования и развития личности. – М.: Наука, 1981. – 365с.
2. Аверин В.А. Психология личности: Учебное пособие. – СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 1999. – 89с.
3. Амосов М.М. Роздуми про здоров'я – К.: Здоров'я, 1990. –166с.
4. Антропов Ю.Ф., Шевченко Ю.С. психосоматические расстройства и патологические привычные действия у детей и подростков. М., 1999.
5. Апанасенко Г.П., Попова Л.А. Валеологія як наука // Валеологія. – 1996.- № 1. – С.4-9.
6. Апанасенко Г.Л. Охрана здоровья здоровых: некоторые проблемы теории и практики // Валеология: диагностика, средства и практика обеспечения здоровья.- СПб: Наука, 1993, с.49-60.
7. Артюшина М.В. Взаємозв'язок соціально-психологічних та дидактичних умов групової навчальної діяльності студентів: Автореф. дис. ... канд.пед.наук. – Київ, 2000. – 20с.
8. Ашмарин, Б. А. Теорія і методика педагогічних досліджень у фізичному вихованні [Текст] / Б. А. Ашмарин / / Посібник для студентів, аспірантів, викладачів інститутів фізичної культури. - М.: Фізкультура і спорт, 1978. - С. 48 – 49.
9. Андрющенко Т.К. Формування здоров'язберезувальної компетентності як соціально-педагогічна проблема / Т.К. Андрющенко // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки: Пед. науки. — 2012. — № 7. — С. 123–127.
10. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / М-во освіти і науки України, Акад. пед. наук України ; наук. ред. та упоряд. О. Л. Кононко. – К. : Світич, 2008. – 430 с.

11. 3. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) /наук. кер. А. М. Богуш; авт. кол.: А. М. Богуш, Г. В. Беленька, О. Л. Богініч та ін. – К., 2012. – Спецвип. журн. «Вихователь-методист дошкільного закладу». – 30 с.
12. Базовий компонент дошкільної освіти [Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л. та ін.] ; наук. керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д. пед. н. – К. : ТОВ «МЦФЕР–Україна», 2012. – 26 с
13. Байер О.М. Використання казкотерапії в поєднанні з фітбол-гімнастикою як здоров'язберезувальна технологія (на матеріалі роботи експериментальних майданчиків) / Байер О.М., Крутій К.Л. // Дошкільна освіта. – Запоріжжя: ТОВ "ЛПКС" ЛТД. – 2008. – №1. – С. 54-64.
14. 3. 3. Белкін, А. С. Основи вікової педагогіки [Текст] / А. С. Белкін. - М.: Видавничий центр «Академія», 2000. - С. 59 – 60.
15. Богініч О.Л. Створення здоров'язберігаючих технологій в дошкільному навчальному закладі / О.Л.Богініч, Н.В.Левінець, Ж.Г. Петрова // Сучасні технології в дошкільній освіті України / Упорядник І.І.Загарницька. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2008. – С. 14-25.
16. Бойченко Т.Е. Здоров'я як предмет валеології, медицини та педагогіки //Біологія і хімія в школі. – 1999. - № 2. – с.6-9.
17. Брехман И.И. Валеология – наука о здоровье. – 2-е изд., доп. и перераб. - М.: ФиС, 1990.-206с.
18. Брехман И.И. Введение в валеологию – науку о здоровье. – Л.: Наука, 1987. – 125с.
19. Буліч Є.Г., Муравов І.В. Валеологія. Теоретичні основи валеології: Навчальний посібник.- К.: УЗМН, 1997.-224с.
20. Вакуленко О.В. Здоровий спосіб життя, як соціально-педагогічні умови становлення особистості у підлітковому віці (соціальна педагогіка): Дис. ... канд.пед.наук. – Київ, 2001. –261с.
21. Валеологія. Навч. посібник для студ.вищ. закл освіти: в 2-т. (В.І.Бобрицька, М.В.Гриньова та ін.; за ред.В.І.Бобрицької.- Полтава «Скайтек»,2000.

22. Венедиктов Д.Д. Социально-философские проблемы здравоохранения //Вопросы философии. – 1980. - № 4. – С.137-139.

23. 9. Вільчковський Е.С., Курок О.І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: Навч. посіб. / Вільчковський Едуард Станіславович, Курок Олександр Іванович - Суми: ВТД „Університетська книга”. 2004.- 428 с.

21. Вільчковський Е.С. Організація рухового режиму дітей 5-7 років у закладах освіти: навч.-метод. посібник / Е.С. Вільчковський, Н.Ф. Денисенко . – Запоріжжя: Диво, 2006. – 228 с.

24. Вільчковський Е.С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: навчальний посібник / Е.С. Вільчковський. – Львів: ВНТЛ, 1998. – 336 с.

25. **Волкова С.С.** Как воспитывать здорового ребёнка. – Киев: Рад.школа, 1981. –93с.

26. Гальперін, С. І. Фізіологічні особливості дітей [Текст] / С. І. Гальперін // Посібник для студентів факультету природознавства педагогічних інститутів. - М.: Просвещение, 1965. - С. 67 – 68.

27. Григоренко Г.І., Денисенко Н.Ф., Коваленко Ю.О., Маковецька Н.В. Оздоровча робота в дошкільному навчальному закладі: навчальний посібник / Г.І. Григоренко, Н.Ф. Денисенко, Ю.О. Коваленко, Н.В. Маковецька. - Запоріжжя : ЗНУ, 2006. – 199 с.

28. Горчак С.И. К вопросу о дифиниции здорового образа жизни // Здоровый образ жизни. Социально-философские и медико-гигиенические проблемы.- Кишинёв: Штиинца, 1991.- с.36-75.

29. Григоренко Г.І. Малютам про здоров'я та безпеку життя (Хрестоматія для дошкільників). Дніпропетровськ, Генеза-Південь. – 2003. – 92с.

30. Грановская Р.М., Никольская И.М. Защита личности: психологические механизмы. – СПб.: Знание, 1999. – 352с.

31. Денисенко Н.Ф. Впровадження програми з валеології //Дошкільне виховання. – 1998. - № 9. – с.7-8.

32. Денисенко Н.Ф. Теоретичні засади та технологія управління системою фізичного виховання дітей дошкільних навчальних закладів: Автореф. дис. ...д-ра пед.наук. – Київ, 2002. – 20с.
33. Єфименко М. М. Казкова гімнастика / М. М. Єфименко. — Х. :Веста: Видавництво «Ранок», 2014. — 64 с. —(Бібліотека вихователя дитячого садка).
34. Єфименко М.М. Колір у фізичному вихованні // Дошкільне виховання. — 2016. — № 11-12. — С. 18-19.
35. Єфименко М.М. Театр фізичного виховання та оздоровлення дошкільнят: Авторський стиль роботи./ М.М. Єфименко К.: ІСДО, 1995. - 40 с.
36. Жук Г.А., Кожухарь В.И., Слюсар И.Б. Психолого-педагогические основы обучения, воспитания и здоровья. – Кишинёв “ШТИИИНЦА”, 1989. – 115с.
37. Івахно О.П. Здоров'язберігаючі технології в системі дошкільної освіти / О.П. Івахно // Часопис “Дитячий садок”. - 2016. - № 21-24 (453-456). - С. 97-100.
38. Іванашко О.Е. Психологічний аналіз усвідомлення здорового способу життя дітьми дошкільного віку: Автореф. дис. ...канд.психол.наук. – Рівне, 2001. –20с.
39. Изуткин Д.А., Степанов А.Д. Критерии здорового образа жизни и предпосылки его формирования // Сов.здравоохранение.- 1981.- №5.- с.24-32.
40. Изуткин А.М., Петленко В.П., Царегородцев Г.И. Социология медицины. – К.: Здоров'я, 1981. – 184с.
41. Калуська Л. Допоможи собі сам: Безпека життєдіяльності дітей в дошк.закл. та почат.школі. – Івано-Франківськ. – 2000. – 35с.
42. Книш Т.В. Валеологічна підготовка майбутніх вихователів дошкільних закладів освіти: Автореф. дис. ... канд.пед.наук. – Київ, 2001. –19с.
43. Кононко О.Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника: Автореф. дис. ... д-ра псих.наук. – К., 2001. – 37с.
44. Коменский Я.А. Избранные педагогические сочинения. - М.: Учпедгиз
45. Корж Ю. М. Експериментальна авторська методика оздоровчо-корекційної гімнастики «Богатир» для дітей старшого дошкільного віку з порушеннями функцій

опорно-рухового апарату : навч. посіб. / Ю. М. Корж. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. – 76 с.

46. Кудрявцева Е.Н. Здоровье человека: понятие и реальность /Общественные науки и здравоохранение. – М.: Наука, 1987. – С.32-48.

47. Лалонд М., Новий погляд на стан здоров'я канадців. – Оттава: Мін-во охорони здоров'я і добробуту Канади, 1974.

48. Лисицын Ю.П., Сахно А.В. Здоровье человека – социальная ценность. М.: Мысль, 1989. – 272с.

49. Лисицын Ю.П. Образ жизни и здоровье населения. – М.: Знание, 1982. – 40с.

50. Лисицын Ю.П., Полунина Н.В. Здоровый образ жизни ребёнка.- М.: из-во “Знание” РСФСР, 1984.- 40с.

51. Лісова О.С. Психологія здоров'я: Навчально-методичний посібник. – Чернівці: Рута, 2001. – 122с.

52. Люблинская А.А. Детская психология. М.: Просвещение, 1971. – 415с.

53. Мазоха Д.С. Педагогіка: навч. посіб. / Д.С. Мазоха, Н.І. Опанасенко. – К.: Центр початкової літератури, 2005. – 232с.

54. Наволокова Н.П. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / автор-укладач Н.П. Наволокова. - Х. : Вид. група «Основа», 2012. - 176 с. - (Серія «Золота педагогічна скарбниця»).

55. Никифоров Г.С. Психология здоровья. Учебное пособие. – СПб.: Речь, 2002. – 256с.

56. Оптимізація фізичного розвитку дитини у вітчизняній системі освіти: монографія / Е.С.Вільчковський, Н.Ф.Денисенко, А.В.Цось, Б.М.Шиян та ін. – Запоріжжя: ЗОІППО, 2010. – 250 с.

57. Оржеховська В.М. Здоров'язберігаюче навчання й виховання / В.М. Оржеховська // Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. – 2008. – № 1. – С. 24–28.

58. Основи соціології: Навч. посіб /за ред..Г.О.Бачинського –К.:Вища шк.,1995. – 238 с.

59. Павлов И.П. Полн. Собр. Соч. М. Изд-во АН СССР, 1951. т.3, кн.2.-188с.
60. Петленко В.П., Сержантов В.Ф. Проблемы человека в теории медицины. – Киев: Здоров'я, 1984.-200с.
61. **Пиріг Є.І. Методичний посібник Ігровий стретчинг та йога для дошкільників** [Електронний ресурс] / Офіційний сайт. – Режим до ступу: <http://dnz5.osvitakp.com.ua/?p=1840>
62. **Пиріг Є.І. Методичний посібник Модель фізкультурно-оздоровчої роботи** [Електронний ресурс] / Офіційний сайт. – Режим до ступу: <http://dnz5.osvitakp.com.ua/?p=1840>
63. Проект Концепції розвитку дошкільної освіти до 2021р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-2EAB4E47E72D2/list-D4A0>
64. Полис А.Ф. Здоровье и болезнь в свете психосоматической проблемы // Философские аспекты учения о здоровье и болезни.- М.: Медицина, 1975.- с.234-254.
65. Свириденко С.О. Формування здорового способу життя молодших школярів у позакласній виховній роботі: Автореф. дис. ... канд.пед.наук. Київ – 1998. – 16с.
66. Стил ь жизни личности. Теоретические и методологические проблемы / Под ред. Л.В.Сохань, В.А.Тихонович. Киев, Наукова думка, 1982, с.68.
67. Суценко Л.П. Здоровий спосіб життя людей як об'єкт соціального пізнання: Автореф. дис. ... канд.пед.наук /Запорізький держ.ун-т. – Запоріжжя, 1997.- 20с.
68. Томенко О. А. Неспеціальна фізкультурна освіта учнівської молоді: теорія і методологія : монографія / О. А. Томенко. - Суми : МакДен, 2012. - 274 с. - укр.
69. Уваренко А.Р. Здоровье как социальная категория; /Анал.обзор//Социальная гигиена, организация здравоохранения и история медицины. – К.: Здоров'я, 1992. Вып.23. – с.8-13.

70. Формування здорового способу життя: Навч.посібн.для слухачів курсів підвищення кваліфікації державних службовців /О.Яременко, О.Вакуленко, Л.Жаліло, Н.Комарова та ін. – К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2000. – 232с.
71. Фурманов Н.А. Детская агрессивность (психодиагностика и коррекция). Минск, 1996.
72. Фридлянд М. О. Ортопедия / М. О. Фридлянд. – М. : Медицина, 2004. –507 с.
73. Хрипко А.Г. Возрастная физиология /А.Г. Хрипко. – М.: Просвещение, 1978. – 256 с.
74. Хухлаева Д.В. Теория и методика физического воспитания в дошкольных учреждениях /Д.В. Хухлаева. – 3-е изд. – М.: Просвещение, 1984. – 207 с.
75. Царегородцев Г.И., Апостолов В. и др. Условия жизни и здоровье населения. – М.: Медицина, 1975. –120с.
76. Царик А.В. Физическая культура как основа здорового образа жизни сегодня и ... в XXI веке // Теория и практика физической культуры. – 1991. - №1. – С.2-5.
77. Шадиметов Ю.И. Здоровье как важное условие активизации человеческого фактора // Философские науки. – 1987. - №8. – с.31-38.
78. Швайка Л.А. Організація оздоровчої роботи в дошкільному навчальному закладі / Укл. Л.А. Швайка.- Харків: Основа, 2008.- 253 с.
79. Юрочкіна С.О. Педагогічні засади валеологічного виховання дітей старшого дошкільного віку: Дис. ... канд.пед.наук. Киев, 1997. – 135с.

Додаток Б

**КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

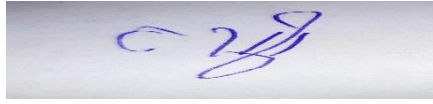
Я, Токар Світлана Володимирівна
учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

- дотримуватися:
 - вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
 - принципів та правил академічної доброчесності;
 - нульової толерантності до академічного плагіату;
 - моральних норм та правил етичної поведінки;
 - толерантного ставлення до інших;
 - дотримуватися високого рівня культури спілкування;
- надавати згоду на:
 - безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
 - оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
 - використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;
- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;
 - надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;
 - не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;
 - своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;
 - не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;
 - підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;
 - поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
 - не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;
 - відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
 - запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
 - не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
 - не підроблювати документи;
 - не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
 - не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;
 - не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
 - не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
 - не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;
 - не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;
 - не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

_____10.03.2021_
(дата)

_____ (підпис)

Токар _____ Світлана
Володимирівна
(ім'я, прізвище)